

Er zit altijd nog een ram in de struiken

Genesis 22, 1-19

Beste mensen

Welke stem is het, waarvan we van binnen warm worden ? Welke stem is het die ons in beweging brengt (en dan bedoel ik niet bewegen omdat het zo hoort of zo moet)? Wat zou die stem ons dan moeten zeggen of toevertrouwen? Waar word jij in jouw leven warm van? Van welke gebeurtenis, ontmoeting, welke gevoelens, welke gedachten en welke daden doen een vuur in ons branden, dat ons op weg helpt ?

Ik stel me voor dat een stem die ons warm maakt een gedachte kan zijn van dankbaarheid of tevredenheid met ons leven. Misschien een troostend woord of iets dat ons inspireert, waardoor we weer verder kunnen. Ik stel me voor dat die warme stem ook meestal komt van een andere mens die ons begrijpt, met ons meevoelt of medelijdt. Dat die stem ook kan zijn als “een zee van” veel mensen. Dat kan ook, ja.

Als ik straks thuiskom hoor ik ook een stem. “Papapapapa” – onze jongste dochter Wietse, een kind met een zware handicap, die iets zegt dat ze niet begrijpt. Ze wijst ook telkens – niet naar de deur (dat zou een beetje brutaal zijn naar iemand toe die pas thuiskomt), maar ze wijst wel een weg, ook al weet ze niet waar die uitkomt (en Jessika en ikzelf ook niet), ook al is dat niet altijd in dezelfde richting. Een mens zou er een beetje radeloos van worden. Er is wel iets dat opvalt in het wijzen van Wietse: ze wijst nooit naar boven, maar altijd naar een horizon. Soms ook een enkele keer naar een regenboog. Een teken van een verbond...

Dat brengt ons naadloos bij de schriftlezing van vandaag.

Een basistekst uit het Jodendom, Christendom en de Islam. Een tekst die een mensenoffer centraal stelt, inspiratie voor Caravaggio en andere kunstenaars. Het verhaal toont ons de realiteit van elke dag. Die realiteit van mensenoffers zien we niet alleen op een muur aan de Brusselse poort, niet alleen bij onthoofdingen van IS, maar we herkennen die realiteit ook in onze taal bij

woorden als ‘oorlogs-slachtoffers’, ‘slachtoffers van seksueel misbruik’ en ‘verkeers-slachtoffers’.

Wat moeten we nu met dit verhaal, waarvan gezegd wordt dat het zich verbindt met fundamentele grondintuïties van onze christelijke traditie?

Horen jullie – zoals Abraham - soms stemmen van boven? Dan moet je naar de dokter. Maar Abraham niet, die mag vertrekken op een ongewone missie.

Waarom ga je Abraham, in Gods naam! Die Abraham, die voordien nog vurig pleitte bij God voor het zondige Sodom. Die Abraham laat nu z'n eigen onschuldig kind zomaar vallen. Moeten we ons kwaad maken op God? Want wat is dat voor een macaber spel dat Hij speelt met deze vader en zijn zoon? Of moeten we – met Nico Ter Linden – ons kwaad maken op de verteller van het verhaal. Wat zit die schrijver ons eigenlijk te vertellen? Wat een onheil heeft hij met dit verhaal niet gesticht! Eeuwenlang heeft hij mensen met het beeld van een sadistische God opgezaald. Daarmee heeft hij meedogenloze gelovigen gekweekt.

Toen de Vives campus aan de expressweg gebouwd werd, mochten de leraars teksten kiezen die op de glaspartijen van de verschillende leslokalen werd aangebracht. In lokaal A104 vind je de tekst terug die we kozen met enkele collega's godsdienst. Daar staat op het glas geschreven: *'er zit altijd nog een ram in de struiken'*.

Ik geef toe: het is voor ingewijden. Als je het niet weet, denk je dat je in het biologielokaal zit. Het is voor ingewijden: tot het besef komen, dat er altijd nog een ram in de struiken zit, dat er geen enkel excuus is om een mens te doden (letterlijk of figuurlijk), ook niet als de goden daarom vragen. Met dit besef worden we niet geboren. Dat vraagt een inwijding. In die zin is de Bijbeltekst van vandaag revolutionair en extreem vernieuwend. Ze gaat in tegen de traditionele religieuze kaders. In die tekst komen ook twee godsbeelden met elkaar in botsing. De god van de religie is in het begin aan het woord: de god uit de wereld van het geweld en de offers. Op het einde zien we een god uit een wereld van geweldloosheid en gerechtigheid. Dat is de weg naar bevrijding; dan horen we een stem waar we warm van worden, een stem die ons vrij maakt.

Wij zijn bevrijd van waanzin. Ja, waanzin is het. Drukken we het eigenlijk wel sterk genoeg uit? Hoe pervers kan je zijn om te denken dat je je eigen kind moet doden? Pervers, de aartsvader Abraham, de man die een nieuwe beschaving voortbrengt. Hoe kan dat ? Dat kan alleen maar omdat Abraham 'kind is van zijn tijd', leeft in een cultuur van mensenoffers en een geweten ontwikkelt waarin hij zo'n stemmen hoort.

De kanteling gebeurt op de berg Moria, dat is de plaats waar de Heer ziet. Moria is de plaats van het zien, de plaats waar de ogen open gaan. *Ten derden dage* nemen de dingen een keer. En altijd is dan de hemel in het spel. Abraham verlaat zich op wat God ziet. '*God zal zien, mijn zoon*', zegt hij tegen Isaak.

'Dat onze ogen open gaan voor die flitsen van een nieuwe wereld'. We zingen het vandaag niet, maar ik was zo blij met de liedkeuze vandaag, met 'ogen die mij aanzien daar' en over een God die 'niemand heeft u ooit gezien' is, en 'die niemand naar de ogen ziet'. 'Geef mij terug de ogen van een kind', 'om te zien een nieuwe aarde'.

Het verhaal gaat, volgens Nico ter Linden, niet over een God die blinde gehoorzaamheid verlangt. Het gaat om de vraag of het geloof van Abraham het houdt. Welk geloof ? Het geloof dat er toekomst is, het '*en toch...*'-geloof.

Hoe slaag je erin om zo'n tocht te volbrengen waar alles – de toekomst - op het spel staat ?

Wij hebben allemaal een vader en een moeder. En we hebben één of meerdere kinderen, of we hebben geen kinderen, maar iedereen weet dat de kinderen de toekomst zijn. Abraham moest breken met zijn vader, met zijn natuurlijke verleden. Het eindigt ermee dat hij zijn zoon moet loslaten, zijn natuurlijke toekomst.

Zijn we daartoe bereid ? Waarom zouden we dit moeten doen ? Wat levert het op ? Is het te doen ? Wat staat op het spel ?

Volgens Marc-Alain Ouaknin is de juiste vertaling van de godsnaam niet: '*ik ben die ben*', maar wel: '*ik zal zijn wie ik zal zijn*'. Dan ligt de betekenis van de godsnaam in de toekomst. God is dan diegene die toekomst brengt – ook al

zien we samen met Abraham niet direct een uitweg. “Dat wij het uithouden, en niet om niemand.”

De vraag is of het geloof van Abraham het houdt. De vraag is of mijn en ons geloof het houdt. Een stem die mij zegt ‘*papapapapapa*’ en wijst.

‘*Papapapapapa*’. Ik heb het opgezocht. Het is zeer, zeer oud Hebreeuws (zelfs onze specialisten Hebreeuws Kevin en Monique kennen het niet). Het betekent: “*Ga weg uit dit land naar het land dat ik jou zal wijzen.*”

Het is een stem die mijn vliezen breekt, en mij bevrijdt, die – ook al stresseert het mij en doet mijn oren pijn – vuur uit steen slaat.”

Een stem die we horen. Ogen die zien daar. Het offervuur maakt plaats voor het vuur in ons hart. Een onschuldig kind – Isaak, Wietse – wijst ons de weg.

“Jij die mij ik maakt”.

Koen Dekorte

De Lier, 25 februari 2018